

אסיף

לחג הסוכות

נאסף ונלקט ע"י

משה צבי בהרב הגאון ר' פתחיה מנקיץ זצ"ל נריה

מוקדש לספריות התורניות
בישיבות ואולפנות בני עקיבא
לע"נ השר ח. מ. שפירא ז"ל
מקרון המלגות ע"ש השר
מרכז ישיבות בני עקיבא בישראל

צילום מההדפסה הראשונה
ירושלים עיה"ק, ה'תרצ"ט

חג הסוכות — חג האחדות. אחדות התורה, אחדות הבריאה, אחדות האומה, אחדות האנושיות.

אחדות התורה — הלכות גדולות שבחג, ברמז נאמרו. לא בכתב-יושר באו כי אם בדברים שבעל-פה. גופי-תורה באסמכתא נקנו. דפנות סוכה — מחסרות ויתרות למדות הן. ערבה ונסוך המים — הלכה למשה מסיני. ארבעה מינים אף הם לא נתפרשו — מסורת הם בידינו מאבותינו. כאן חוגגת תורה שבעל פה את נצחונה. כאן מתגלה שהתורה אחת היא, מרועה אחד נתנה. שמחת סוכות היא שמחת-תורה, שמחת אחדותה ושלמותה.

אחדות הבריאה — שמחת יסוד-הבריאה הראשוני, המים, עולה על ראש החג. מאן דתני חשובה לא משתבש — מצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית". בחג הזה אנו חותרים אל הראשוניות, אל "רוח אלקים המרחפת על פני המים", העולם מתחדש ומטהר ע"י שיבה אל המים העליונים, אל מעין החיים.

אחדות האומה — מתוך הבלטתם המיוחדת של כל חלקי האומה, על ידי הבחנתם והעמדתם על ארבעה — ארבעה מינים — מתוך הגדרתו העצמית של כל פרט ופרט — אין אדם יוצא בלולבו של חברו" — אנו מגיעים להכללה העליונה, לאגודה אחת, וכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת".

אחדות האנושיות — סוכת השלום נפרשת והולכת על כל הנברא בצלם אלקים. פרי-החג באים לכפר על אומות העולם. ולעתיד לבוא יבואו כל הגוים ירושלימה לחוג את חג הסוכות. בחג הסוכות מתרומם ישראל לגובה אוניברסלי, למרחבי האנושיות כולה. ומכאן לשמחת החג. כשהתורה והבריאה, האומה והאנושיות, מתאחדים ברזא דאחד, הרי הם עולים ומתעלים, מתקשרים ונקבעים למעלה מסדר זמנים, בנצח אשר שם השמחה.

רעיון האפסות ממלא את האדם עצב. יותר מכל יסורי גיהנום מאיים החדלון על כל המרגיש בישותו. אין לך דבר נורא מאשר "עבר ובטל מן העולם". האדם נאחז בכל מה שנראה לו קבוע ועומד, יציב וקיים. הרצון להזכר, להפקד, אף הוא בא מתוך פחד החדלון, האין שבשכחה. העובר והעצב כרוכים ירדו.

רק הישות הנצחית מנביעה שמחה. לא שמחה ארעית מתוך שכחת האין, אלא שמחה קבועה מתוך בטולו. הנצח בולע את המות, מבטל את העצב, מנביע ששון ושמחת-עולם. ועל דבר זה התפלל משורר-הנצח, דוד מלך ישראל חי וקיים: "וראה אם דרך עוצב בי ונחני בדרך עולם" (תהלים קל"ט, כד).

חג הסוכות הוא חג הישות, חג הקביעות. צא מדירת-הקבע המדומה שלך ושכון בדירת ארעי. למען דעת: אין ארעיות במציאות המקודשת בדבר ד'! בכוחך להעלות כל רגע עובר ולקובעו בעטרת הנצח: החיים אינם כלים והולכים, אלא קימים ועומדים, ענני הכבוד הקשורים בסוכתך, מקשרים את העובר אל הקבוע, אל היציב.

„למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבת את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים“ — מיד עם זאת ישראל ממצרים הושיבם הקב"ה בסכות — „ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה — ק"כ מיל היו ובאו שם לפי שעה, שנאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים“, — נטלם נשאם והעלם למעלה מסדרי עולם-עובר — „ואביא אתכם אלי“ — והביאם אליו, אל הנצח... ואף יציאת מצרים עצמה, קיחת גוי מקרב גוי במסות, באותות ובמופתים — אין לך הושבה-בסכות גדולה מזו. בהוציא י — בעצם ההוצאה — הושבת י. שמחתן של ישראל שלמה היא. „שמחת עולם על ראשם“. לא כן שמחתן של אומות העולם „ולא אמרו העוברים — אלו אומות העולם שהם עוברים מן העולם“ (ירושלמי שביעית, סוף פרק ה'), והעובר אין שמחתו שלמה. אומות-העולם שמחים מתוך שהם שוכחים את החדלון וישראל שמחים מתוך שהם זוכרים את הנצח... לפיכך דוקא אותו חג שבו בא לידי ביטוי ערכו של הקבוע והקיים, נצח ישראל, הוא שנקבע לקרבנות-כפרה על העוברים וכלים, על האומות.

ואעפ"י שהאומות מתעלות על ידי ישראל, הרי לידי זכות-ישיבה בסוכה אינן מגיעות. כאמור, אין האחדות מטשטשת את ההבדלים, אלא מעמידתם על מקומם. חג-הסכות משותף הוא, אבל ישיבת הסכות מיוחדת רק לישראל — „כל האזרח בישראל ישבו בסכות“. רק ישראל הם אזרחי-העולם האמתיים, יושבי ארץ ושוכני תבל — „מאן דאיהו מזרעא ושרשא דישראל — ישבו בסכות“ (זוהר).

* * *

בימים אלה, ימי קטטה בעולם וקול מלחמה במחנה צבאות הגוים, צלן של מלכויות מאפיל על פזורי ישראל ורדיפות מגולה לגולה, סכנה לשלמות ארץ הקודש ושעת-חרום לישובה, בימים קשים וטרופים אלה, ישמשו לנו אמרי הסיף של חג האחדות והשלום כנטפי-נוחם שאובים ממעיני הישועה, על נפשותינו הציפות. ידעו דורותינו כי סוכת השלום של מי שהשלום שלו, פרושה על עמו ועל ארצו ואף בשעה שצל-הדפנות גדול ביותר, אור-ד' הגנוז זרוע ומאיר במחשכים ושמחת עולם שופעת על ראש ישרי-לב, שמחה שלמה, שמחת נצח ישראל.

נריה